

Kjære Statsråd, kjære prisvinnere, kjære kollegaer og barnebokvenner.

Juryen har i 2008 lest over 300 bøker, fordelt på syv kategorier. Tradisjonen tro vil vi trekke fram noen tendenser som har pekt seg ut i løpet av bokåret.

På bakgrunn av bøkene vi har lest i år, kan vi slå fast at norske barne- og ungdomsbokforfattere er modige og i forkant. De er ikke redde for å gå inn og behandle vanskelige temaer. Men i stadig større grad tør de også ta konsekvensene av tematikken de behandler, selv når den er tøff. Tiden da vanskelige temaer ble avrundet med en forsonende slutt - enten den var troverdig eller ikke - synes å være på hell. I barne- og ungdomslitteraturen av i dag kan man ikke stole på at det alltid går bra til slutt. Faktisk går det noen ganger katastrofalt dårlig. Som det jo gjør i den virkelige verden også. Norske barne- og ungdomsbokforfattere tar sin kunstform, og sine lesere, på alvor. De skriver ikke skjønnlitterære bøker for å beskytte, belære eller oppdra. Å tro at denne kunstneriske integriteten betyr at de dermed ikke har en etisk bevissthet bak det de skriver, ville imidlertid være en grov feilslutning.

Noe vi ellers har brukt mye tid på å diskutere i år, er at de etablerte sjangerinndelingene er i ferd med å bli for snevre til å fange opp hele produksjonen. Det dukker opp et – riktig nok fremdeles lite, men stadig økende – antall utgivelser som viser seg vanskelig å plassere innenfor de tradisjonelle sjangerkategoriene. Nye blandingssjangere dukker opp. Noen faller utenfor enhver kategori, mens andre igjen kan passe i flere kategorier. Denne tendensen tror vi er begynnelsen på en utvikling det blir spennende å følge framover, og viser dessuten at barne- og ungdomslitteraturen er i tråd med utviklingen i det øvrige estetiske landskapet.

Når dette er sagt: Det er fremdeles realismen som utgjør den klart største andelen av utgivelsene – noe som gjenspeiler seg i årets nominasjoner til litteraturprisen.

Vinneren av årets litteraturpris, **Sverre Henmo**, har gjennom de siste ti årene markert seg som en av hverdagsrealismens fremste representanter i norsk barne- og ungdomslitteratur, med et forfatterskap preget av en skarp observasjonsevne. I *Natt på Frognerbadet* er karakterene, miljøet og relasjonene mellom menneskene svært gjenkjennelig skildret. Romanen tar for seg det velkjente temaet om å tørre å være seg selv og stå for egne meninger, uten av det virker forslitt. Gjennom et personlig og levende språk kommer man som leser tett inn på hovedpersonen Simon. Den samme gleden får ikke alltid menneskene rundt ham: Simon vises i sine ulike relasjoner til forskjellige mennesker: Medlemmene av kameratgjengen i forskjellige konstellasjoner, moren, fotballtreneren, og ikke minst jenta han liker. Men der Simons indre personlighet og tenkemåte forblir den samme hele veien, forandrer oppførselen hans seg ut fra hvem han forholder seg til.

Natt på Frognerbadet er en velkomponert roman, som med stor varme og mye humor skildrer Simons vei mot å opparbeide motet til å vise omverdenen hvem han egentlig er.

I vinneren av årets bildebokpris, *Eg kan ikkje sove no*, med tekst av **Stein Erik Lunde** og illustrasjoner av **Øyvind Torseter**, møter vi en gutt og en far, etter at mor er død. Det er natt, og gutten får ikke sove. Historien rommer store og komplekse følelser, men er fortalt i et minimalistisk uttrykk. Formuleringene er enkle, beskrivelsene er korte, ordene som brukes er dagligdagse. Likevel er de satt sammen på en så presis, følsom og talende måte at de, i all sin enkelhet, skaper en helt spesiell stemning.

Teksten og illustrasjonene kommuniserer og utfyller hverandre til en detaljert, sammensatt og gjennomført helhet. De originale illustrasjonene består delvis av papirfigurer som er plassert som i et titteskap slik at det gir en tredimensjonal effekt. Den hvite snøen og den mørke nattlandskapet brytes opp av små, røde figurer – kanskje er det tomheten og sorgen etter mamma som lyses opp av håpet, skapt av kjærligheten mellom gutten og pappaen? Det kan se ut som boka formidler en forsiktig optimisme, der lykken finnes, men både den og livet er skjørt - skjørt som papir.

I kategorien for **fagbøker** endte vi opp med tre nominerte som alle er biografier – men det var vel også det eneste de tre bøkene hadde til felles. Det er en demonstrasjon av hvor enormt forskjellig det kan gjøres.

Boka som gikk av med seieren, var *Støv – en bok om Henrik Wergeland* av **Ivo de Figueiredo**, med fotografier av **Jo Michael de Figueiredo**, og design av **Jesper Egemar**.

Figueiredo befester her sin posisjon som en spesiell og kvalitetssikker fagbokforfatter for barn og unge. *Støv* er en original bok, som både i tekst og visuelt uttrykk utpeker seg som noe veldig annerledes innenfor kategorien fagbok for ungdom. Å gjøre Wergeland frisk og aktuell er ingen lett oppgave. Men her møter vi ingen fjern, ærbødig og idealiserende fremstilling. Vi presenteres for en levende, provoserende og tankevekkende bok, som evner å fornye lesningen av dikteren og personen Wergeland og vekke interesse. Framfor å forenkle og gi lettvinde svar, formulerer heller forfatteren spørsmål til leseren, som dermed blir en aktiv deltaker. Han knytter trådene i Wergelands forfatterskap sammen på en spennende måte, og finner referansepunkter som ungdom av i dag kan relatere seg til.

Blant årets **debutanter** var det mange sterke kandidater. Det er gledelig å se så mye originalitet blant de nye forfatterne, og så mange unge stemmer.

I denne konkurransen vant **Kari Stai** for bildeboka *Jakob og Neikob*. Stai spiller på tidligere tiders bildebokkunst, men er likevel solid plassert i nåtiden.

Det er godt gjort å skrive en så innholdsrik historie for så unge lesere. Historien er enkel og lettfattelig, men har et viktig budskap: Jakob sier ja til alt, Neikob sier nei til alt. Og det å si ja til alt, kan faktisk være akkurat like feil som å alltid si nei: For eksempel klarer aldri Jakob å si nei til lampeselgeren, så leiligheten er stappfull av lamper han ikke har plass til. Og da krokodillen spør: Får jeg spise dere? svarer Jakob: Ja! Det handler om balansen mellom å kunne sette grenser for seg selv, og samtidig å ta imot mulighetene verden har å by på, og om lojalitet og vennskap på tvers av store forskjeller.

Boka har et rent uttrykk, med klare linjer og en særegen koloritt. Det er en fullendt og gjennomført bok, der det muntre bildespråket står svært godt til teksten.

Illustrasjonsprisen for 2008 går til en veteran innen norsk barnebokillustrasjon. Thore Hansen, som vinner prisen for illustrasjonene til diktsamlingen *Verdens største gorilla og andre rim* av Linde Hagerup, har gledet flere generasjoner lesere med sin helt særegne, fantasifulle og underfundige strek. Illustrasjonene spenner fra det drømmeaktige og poetiske, til det humoristiske og sprelske. Lekenheten i Hansens illustrasjoner passer utmerket til Hagerups dikt: Han tar tak i elementer i teksten og løfter dem videre, dikter med, og lar figurene i teksten komme til liv. Tekstene og bildene forteller både den samme, men også hver sin historie. Illustrasjonene gjør dermed denne boka til mer enn en diktsamling, den har også blitt et lite kunstverk, og en myldrebok full av morsomme og fiffige detaljer.

Årets **oversetterpris** går til **Thomas Lundbo** for oversettelsen av **Faïza Guènes** *Kiffe kiffe i morgen*. Alle vet hvor avgjørende det er i en ungdomsbok med muntlig språkstil, at denne fungerer. Og alle vet også hvor vanskelig det er å få til nettopp dette. I *Kiffe Kiffe i morgen* har oversetteren ikke bare hatt utfordringen å gjengi en muntlig språkstil på en troverdig måte. I tillegg har den fransk-marokkanske jeg-fortellerens språk blitt overført til en tilsvarende norsk etnolekt, som virker fullstendig autentisk og fungerer uten å virke oversatt.

Den 15-årige Doria er ei spesiell jente med en helt særegen stemme, preget av mye svart humor og beske kommentarer. Gjennom den lettflytende oversettelsen trer hennes karakteristiske uttrykksmåte og sterke, men samtidig sårbare personlighet levende fram.

Vinneren av årets **tegneseriepris**, **Sigbjørn Lilleeng**, avslutter med *Eksossolo* serien *Nebelgrad Blues*. Hovedpersonen Bernard har slutta på videregående og jobber i den lokale videosjappa, når han ikke er på bandøving, eller henger rundt med vennene og gjør ingenting. Vi har fulgt vår anti-helt i den søvnige småbyen gjennom en traust hverdag uten særlig framgang, verken med hensyn til musikk-karrieren eller kjærligheten. Derfor er det gledelig å se at mot slutten begynner selv Bernard endelig å synes det er på tide å løfte blikket opp fra ølglasset og ta tak i livet sitt.

Vi får en følelse av at denne historien ikke kunne vært fortalt i noe annet formspråk enn tegneseriens. Tegningene kommuniserer det teksten ikke sier og skaper til sammen den lune humoren serien er preget av. Selv om livet til Bernard er kjedelig, er det alt annet enn kjedelig å lese om ham. Det er en fin balanse mellom identifikasjon og humor: Når vi ler av Bernard, er det fordi situasjoner og karakterer er tatt så på kornet at alle kan kjenne seg litt igjen.

Juryen takker herved for mange gode og givende leseropplevelser i året som gikk, og gratulerer prisvinnerne hjertelig.

Takk.